

ในและนอกห้องเรียน : เริ่มจากผู้เริ่มเรียน - จบที่ผู้รู้

โดยเกียรติพงศ์ ฤกษ์วันชัย (อดีต นร. รร. ศรีพยุหยา กทม.) w.bpf@comcast.net

ได้มีโอกาสเข้าไปอ่านบทความของ ดร. กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา (ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ) หัวข้อว่า “เราเรียนรู้อย่างไร” ของฝากเมื่อถูกกักบริเวณ¹ แล้วรู้สึกว่าคุณทุกท่านที่สนใจทางด้านการสอนควรอ่านครับ หัวข้อที่ผมสนใจเป็นพิเศษเป็นเรื่องของ “ผู้เริ่มเรียน” และ “ผู้รู้”

ดร. กษมาให้นิยามของคำว่า “ผู้เริ่มเรียน” คือผู้ที่มองไม่ “เห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างข้อมูล” ขาดข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่กำลังศึกษา ไม่สามารถจัดระบบข้อมูลความคิดได้ และไม่สามารถนำเรื่องที่ศึกษาไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวันได้ ส่วนคำว่า “ผู้รู้” นั้นมีความหมายตรงกันข้ามกับผู้เรียน “ผู้รู้” มองเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างข้อมูล เก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ และสามารถประยุกต์เรื่องที่เรียนให้เข้ากับชีวิตประจำวันได้

คำสามคำที่น่าสนใจในความหมายของ “ผู้เริ่มเรียน” และ “ผู้รู้” คือ “ความสัมพันธ์” “ระบบความคิด” และ “ประยุกต์” เนื่องจากผมเห็นว่า ดร. กษมาเขียนเรื่องระบบความคิดไว้ในเว็บไซต์ดังกล่าวไว้แล้ว และผมก็ไม่ค่อยสันทัดเรื่องนี้เท่าไร ผมขอเน้นแค่สองประเด็นครับ

ความสัมพันธ์ และการประยุกต์

เมื่อสองภาคการศึกษาที่ผ่านมา ผมมีโอกาสเรียนวิชา “ความจำและการเรียนรู้” สิ่งหนึ่งที่จะสามารถช่วยพัฒนา “ความจำ” ของผู้เรียนได้คือ การเชื่อมโยงความรู้ที่เรียนกับชีวิตประจำวัน นั่นคือผู้เรียนต้องมองเห็นความสัมพันธ์ (ความสัมพันธ์) ของหัวข้อที่เรียนกับชีวิตประจำวัน (การประยุกต์) ที่ผมเห็นว่าควรจะเป็นชีวิตประจำวันเพราะว่าเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวนร. มากที่สุด การเรียนที่ประสบความสำเร็จคือการเรียนที่เริ่มและจบที่ตัวผู้เรียน

นร. แต่ละคนมีชีวิตประจำวันที่แตกต่างกัน ดังนั้นการเชื่อมโยงความคิดของนร. ย่อมแตกต่างกัน และนี่ก็คือ “การคิดอย่างมีวิจารณญาณ” : ความรู้ที่ได้ไม่มีผิด หรือ ไม่มีถูก เพราะว่ามันร. ดำเนินชีวิตต่างกัน ความสัมพันธ์ของข้อมูลที่นร. แต่ละคนเห็นจึงต่างกัน สิ่งที่คุณควรสนใจมากกว่าคำว่า “ผิด” หรือ “ถูก” คือคำว่าหลักฐานมารับรองความคิดของนร. (ผู้ที่สนใจเรื่องการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ขอเชิญอ่านต่อได้ในหัวข้ออีกหัวข้อหนึ่งที่ผมเขียน “มุมมองของนักเรียนคนหนึ่ง : อ่าน คิด(วิเคราะห์และสังเคราะห์) และเขียนอย่างมีวิจารณญาณ”²)

¹ http://www.moe.go.th/main2/article/article_kasama/article_Sars.htm

² <http://www.sonor2003.com/seminar/question.asp?QID=632>

ดร. กษมาแนะนำว่า “แนวความคิดที่เชื่อว่าเด็กเป็นภาระที่ว่างเปล่าที่ครูจะต้องเติมความรู้ให้ต้องเปลี่ยนไป” นั่นคือครูต้องเข้าใจว่านร. แต่ละคนมีแนวความคิดที่แตกต่างกัน เพราะว่าแต่ละคนมีวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน นร. “และ ครู” มารวมกันที่ห้องเรียนด้วยประสบการณ์ “ส่วนตัว” ของแต่ละคน แต่แน่นอนครับว่าครูมีด้วยประสบการณ์ที่มากกว่านร. แต่ครูไม่ควรสันนิษฐานว่านร. ไม่มีประสบการณ์มาเลย นร. มีความคิดของตัวเองที่สั่งสมมาจากการเข้าสังคมของพวกเขาแล้ว หน้าที่ของครู คือ สนับสนุนให้นร. ใช้ประสบการณ์ที่นร. มีมาประยุกต์กับบทเรียนครับ

สิ่งสุดท้ายที่ผมได้ทดลองใช้กับตัวเองแล้วเห็นว่าน่าสนใจคือ ครูอาจจะให้นร. แต่ละคนเขียนบทความสั้นๆ ๑ เรื่องเพื่อแสดงความสัมพันธ์ของสิ่งที่เรียนกับสิ่งรอบตัว เช่น หัวข้อเรียนทั้งภาคการเรียนมี ๑๐ หัวข้อ ครูอาจจะให้นร. เลือกมา ๑ หัวข้อ ที่นร. สนใจและเขียนเรียงความเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตประจำวัน (ผมว่าทำ ๑ หัวข้อไม่มากหรือน้อยไปครับ ถ้ามากไปกว่านี้นร. อาจเกิดการต่อต้าน และเมื่อนร. ต่อต้านทำ ๕ หัวข้อนร. ก็จะไม่ได้อะไรเลย)

สรุป

เมื่อนร. เริ่มเห็นความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล สามารถจัดระเบียบข้อมูลและสามารถประยุกต์ความรู้ที่เรียนในห้องเรียนไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันแล้ว นร. ก็จะเปลี่ยนสภาพจากผู้เริ่มเรียนเป็นผู้รู้ และสุดท้ายบทบาทของครูก็จะเปลี่ยนไป ครูจะไม่เป็นผู้สอน แต่ครูจะกลายเป็นผู้ดำเนินการเรียนและผู้ชี้แนะ และห้องเรียนจะกลายเป็นห้องที่นร. และครู มา “แลกเปลี่ยน” (ไม่ใช่ให้ นร. เป็นผู้รับ และครูเป็นผู้สอน) ความรู้ในกระบวนการเรียนรู้ครับ

%%%%%%%%%